

Glimt af Vindinge Skoles historie

Af Grete Ebbe Jensen

Når man, som jeg, er så heldig at bo i et hus med en historie, der strækker sig tilbage til midten af 1700-tallet, må man nødvendigvis forsøge at stille sin nysgerrighed og finde ud af, hvad der er hændt gennem alle disse år. Med hjælp fra gamle arkiver og fra beretninger fra tidligere elever er det lykkedes mig at få et glimt af mennesker og begivenheder på Vindinge Gamle Skole.

Den første skole

I 1740 blev den første skole i Vindinge bygget. Den bestod af en lille stråttækt bindingsværksejendom med degnebolig til den ene side og et klasseværelse til den anden, og huset var sammenbygget med en lille ladebygning. Skole og kirke var på den tid uløseligt forbundne, og bygningen var da også placeret direkte på kirkegården med udsigt til buksbomhække

Fig. 1. Den første skole i Vindinge. Opført 1740.

og med grave lige uden for døren. Der hørte tre tønder land degnejord til, beliggende i udkanten af landsbyen, så degnen kunne avle lidt korn og grøntsager og holde ko, gris, høns og ænder. Et lille stykke eng, der ligger lige over for skolen, men på den anden side af vejen, er blevet kaldt degnemaden, fordi det efter sigende var her, degnen kunne have sin ko med kalv græssende om sommeren.

Historisk baggrund

Før reformationen var så godt som hele skole- og oplysningssystemet for børn og unge knyttet til borgerskabets latinskoler i købstæderne. Christian den 3. havde påbudt præsterne i byerne at undervise almuens børn og lære dem »Fadervor, Ave Maria og Trosordet på dansk, så de vel forstod Meningen«. Og Frederik den 4. oprettede i perioden 1721-27 omkring 240 såkaldte rytterskoler. Der blev oprettet mellem 10 og 25 rytterskoler i hvert rytterdistrikt. Skolerne fungerede som almueskoler for rytterdistrikternes børn. Disse skoler dækkede dog langt fra behovet på landet for undervisning af almuens børn. På Fyn blev der kun bygget 20 skoler, der alle var placeret omkring Odense, og således ingen på Østfyn.

Men i 1736 bliver konfirmationen lovpligtig. Alle børn skulle konfirmeres, og for at blive det skulle de bestå en kundskabsprøve. Det viste

sig derfor meget snart nødvendigt, at almueskolen med undervisning i læsning og skrivning måtte gøres obligatorisk for hele landet, for at børn kunne lære at læse og forstå Luthers katekismus, Bibelen og salmerne. Dermed blev undervisningspligten indført i Danmark. 1739 kom så et påbud fra kongen om, at der skulle oprettes skoler landet over, og at udgifterne skulle påhvile godsejerne. Forordningen mødte stor modstand hos adelen og blev tilbagekaldt allerede året efter, men da var opførelsen af Vindinge Skole påbegyndt.

Baroniet Holckenhavn havde nemlig efterkommet kongens påbud.

Fra Coldings Arkiv fra omkring 1800 vedr. Holckenhavn fremgår det: »*Skolevæsenet betræffende er på Baroniet opbyggt trende huse til Skoeler. 2 udi Windinge Sogn og 1 udi Frørup Sogn. Det første Skolehuus ligger i Windinge Bye på Kirkegården og består af 6 Fag Huus opbyggt i 1740, som betienes af Degnen*«.

Og hvad var det så for en skole man tilbød de første elever?

Egentligt uddannede lærere fandtes jo i sagens natur ikke. Lige fra middelalderen har der været latinskoler og skriveskoler for de bedre stillede folks børn i købstæderne og privatundervisning af overklassens børn på præste- og herregårdene, men ind-

til 1700-tallet stod det meget dårligt til med undervisning af børn på landet, hvor den meget sparsomme undervisning af almuens børn blev udført af *sædedegne*, dvs. fastboende degne, som gjorde tjeneste i landsbykirkerne, eller af *løbedegne*, der som oftest var en lidt ældre elev fra latinskolen i den nærmeste by.

Et stykke ind i 1700-årene var disse degne den eneste slags lærer på landet. Man tilstræbte, at degnen var student og altså færdig med sin latinskole i byen, så han både kunne fungere som præstens medhjælper i kirken og forestå undervisning af børn. Ordet degn kommer af det græske ord diacon, som fra kirkens tidligste tid har betegnet præstens hjælper. Degnen var desuden kirkesanger. Tilsyneladende var kravet til en degn, at han skulle kunne læse, skrive og regne samt leve et fromt og ordentligt liv. Det var i Pietismens tid. Pietas betyder fromhed, og betegnelsen Pietisme dækker over en bevægelse, der opstod i slutningen af 1600-tallet og lagde vægt på den enkelte kristnes fromme liv. Kristentroen skulle give sig udtryk i det synlige liv. For livet som kristen var vigtigere end læren. Vægten i børneundervisningen var derfor først og fremmest lagt på kristendommen som mål, og læsning var midlet til at nå dette mål gennem Luthers lille katekismus. Skrivning foregik på små skifertavler med griffel.

Det var først i 1818, at der indførtes det såkaldte Seminarireglement – de første fælles bestemmelser for dansk læreruddannelse – med religion, dansk og matematik som de vigtigste fag. Det første statsseminarium var dog allerede indviet i 1791 på Blaagaard lige uden for Københavns volde. Men rundt omkring i landet opstod på lokalt initiativ præstegårdseminarier, hvor den lokale ungdom kunne erhverve kundskaber med henblik på at blive degn. På Østfyn opstod der to af disse seminarier. Det første præstegårdseminarium startede på Brahetrolleborg i 1794, og i 1803 kom det næste i Skårup Præstegård. Det blev til det senere Skårup Seminarium, som fortsatte helt frem til 2009.

Vindinge Sogns Degne Hans Pedersen Wolff

Den første degn på den nyopførte skole i Vindinge i 1740 hed Hans Pedersen Wolff. Faktisk havde han allerede i et par år tilsyneladende undervist sognets børn i læsning, regning og katekismus som degn fra Nyborg. Undervisningen var formodentlig, som i andre sogne, foregået i kirkens våbenhus – det nuværende kapel på kirkens søndre side.

Der er ikke så meget overleveret om sognets første degn. Men da han flyttede ind i den nybyggede skole, var han gift med Mette Margrethe,

og vi ved, at de sammen fik 12 børn i det lille hus. To af disse skilte sig ud: Sønnen Peder Hansen Wolff, der blev degn i Ørbæk i 1776, og datteren Amalie Margrethe, der efter faderens død i 1783 blev gift med den efterfølgende degn på Vindinge Skole og således kunne blive boende i sit barndomshjem.

Selvom degneboligen var ganske ydmyg og prunkløs, hørte degnen via sin stilling til blandt sognets lokale elite. Hvor meget og hvordan man omgikkedes, ved vi ikke, men baron Christian Holck, Erik Rosenkrantz Holck, baron Eiler Holck samt godsejer Kallagar til Juulskov har alle stået fadder til adskillige af Wolffs børn, og det må derfor tages som givet, at der har været tale om en eller anden form for social kontakt mellem degn og adel.

Hans Pedersen Wolff døde efter 48 år i embedet den 28. juli 1783, og hans hustru flyttede derefter til sønnen i degneboligen i Ørbæk.

Peder Jørgen Welling

Straks efter forgængerens død flyttede den nye degn ind i degneboligen. Det var den 24-årige Peder Jørgen Welling. Samme sommer trolovede han sig med den 31-årige datter af forgængerens, Amalie Margrethe Wolff, og 17. oktober samme år giftede parret sig. Men allerede

året efter døde både Amalie og deres nyfødte drengebarn i barselsseng.

To år efter giftede Welling sig igen. Denne gang med den 19-årige Mette Dorthea Bjerre. Hun fødte ham to pigebørn, men bare 23 år gammel døde også hun i sin næste barselsseng sammen med et dødfødt drengebarn. Graviditet og fødsel var en risikabel affære i 1700-tallet.

Tre måneder efter hustruens død giftede Welling sig for tredje gang, nu med den 31-årige Øllegård Munkebo, som han havde truffet i Steenstrup Præstegård, hvor hun tjente som pige i huset. De blev trolovede i præstegården den 6. september og gift i Steenstrup Kirke en måned efter. Hastværket med at blive gift så hurtigt efter Mette Dortheas død må vel skyldes, at nogen skulle tage sig af Wellings to småpiger i degneboligen.

Med Øllegård fik Peder Welling syv børn, fem drenge og to piger. Pigerne opkaldte han efter sine to første hustruer, Amalie Margrethe og Mette Dorthea. To af sønnerne døde som små, hvorefter de næste to sønner blev opkaldt efter de døde: Peter Severin og Erich. Men også den næste lille Erich døde få dage gammel.

Frantz Christian Welling

Peder Welling var degn i Vindinge skole frem til sin død i 1835. Hans

hustru, Øllegård, overlevede ham og blev boende på skolen, for det var deres søn, den 35-årige Frantz Christian Welling, der blev den næste degn i Vindinge. Han var gift med Senner Louise, og de havde fire døtre sammen.

Selv om Frantz Welling først blev degn i 1835, kan man af folketællingen fra 1834 se, at Peder Welling formodentlig allerede var ramt af sygdom på dette tidspunkt, for sønnen Frantz er opført som konstitueret kirkesanger og skolelærer. Samme folketælling viser også, at der i den lille degnebolig boede seks voksne og fem børn, nemlig den ældre Peder Welling og hans hustru Øllegård, den yngre Frantz Welling og hans hustru Senner samt deres fire døtre mellem 6 og 16 år plus en kusine til børneflokket, den seksårige Dorthe Petersen. Derudover boede der en bror til Frantz, den 37-årige Peter Welling, som var enkemand og farmaceut, samt en ung tjenestepige. Hvordan huset har kunnet rumme alle disse mennesker, er svært at forestille sig.

Øllegård Welling døde hos sønnen, Frantz, i degneboligen, 93 år gammel, og blev begravet på Vindinge Kirkegård.

Frantz Welling var degn og kirkesanger i Vindinge frem til sin død i 1868.

Frantz Wellings ældste datter, Eleonora Elise Welling, drev Vindinge Pogeskole i en mindre ejendom med nuværende adresse på Bøjdenvej 98. En pogeskole var en slags privat forskole, der dog ikke var en del af sognets officielle skolesystem. Det var måske datidens svar på børnehaveklasse, hvor småbørn blev forberedt på skolelivet med dets krav om orden og disciplin. Elise Welling boede hele sit liv i Vindinge Sogn. Hun giftede sig aldrig, og i folketællinger fra Vindinge ses det, at hun gennem årene boede på forskellige adresser i landsbyen. Dels sammen med en ung plejedatter, der var erklæret sindssyg, og dels sammen med sin mor, da denne var blevet enke.

Nye tider:

Sophus Carl Frederik Thorup

Frantz Welling blev efter sin død i januar 1868 efterfulgt af Sophus Carl Frederik Thorup. Under hans embedsførelse skete der store forandringer med skolen, og han blev på mange måder en toneangivende mand i Vindinge Sogn. Han var lærersøn fra Bovense Skole, hvor han var født. Han kom af en udbredt lærerslægt, idet hans oldefar, farfar og far alle var lærere, og hans bror var faderens efterfølger på Bovense Skole, hvor Sophus Thorup også selv havde været faderens andenlærer indtil sin ansættelse på Vindinge Skole. Han var dimitteret fra Skårup

Seminarium i 1863 og var formentlig Vindinges første seminarieuddannede lærer.

Han var en aktiv mand, som satte gang i mange ting i landsbyen. Han havde en smuk sangstemme og stiftede Vindinge Sangforening. Desuden var han formand for skytteforeningen og grundlagde Vindinge Sogns Sygeplejeforening. I en årrække var han desuden formand for Danmarks Lærerforenings 43. kreds.

Som anerkendelse for sit mangeårige og dygtige arbejde i folkeskolens tjeneste modtog Thorup i 1898 Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Han var efter sigende en respekteret og afholdt mand i sognet, men iføl-

Fig. 2. Sophus Carl Frederik Thorup.

ge samtidige beretninger også temmelig restriktiv og autoritær. Rent økonomisk sad han godt i det. Ifølge skatteligningen fra 1893 betalte han lige så meget i skat som de store bønder.

Men det var ikke kun Thorups personlighed, der forårsagede forandringer for børnene i Vindinge. Tiderne ændrede sig i det hele taget, og holdningen til uddannelse fulgte med. En ny skolelov tog form i sidste del af 1800-tallet. Lærerne skulle seminarieuddannes og almueskolen skiftede navn til folkeskolen. Undervisningspligten blev syvårig, og i lovgivningen blev det understreget, at skolegangen skulle være gratis. Børnene gik i skole fra de var syv år gamle, til de blev konfirmeret som fjortenårige. Det var dog kun med skolegang hver anden dag, dels på grund af skolens ringe pladsforhold sammenholdt med antallet af elever og dels pga. de praktiske forhold, der gjorde sig gældende for bønder- og husmandsbørn, som også skulle hjælpe til derhjemme. Disciplinen i skolen var streng, og metoderne bestod af udenadslære, overhøring og elevernes indbyrdes undervisning som supplement til den ene lærer, der ofte stod med 30 elever eller flere. Degnetitlen var efterhånden ved at blive afskaffet, og Thorup benævnes i folketællingerne først som skolelærer og kirkesanger og siden som skoleholder eller førstelærer.

Efter to år på skolen giftede Thorup sig med den 26-årige Caroline Dorthea fra Odense, og i løbet af de næste fem år fik parret to sønner og to døtre. Men i 1878 ramte tragedien også denne degnefamilie. Caroline fødte tvillinger. Det var to pigebørn, som var meget små og svage. Præsten blev tilkaldt, og pigerne blev nøddøbt Johanne Augusta og Augusta Frederikke. Men efter 14 dage døde Augusta Frederikke, og dagen efter døde Caroline selv som følge af den komplicerede fødsel. Mor og datter blev begravet sammen den 7. november 1878. Den 11. maj året efter blev den overlevende tvilling fremstillet i kirken og fik foruden navnene Augusta Frederikke, som hun allerede var døbt, også navnene Caroline Dorthea til erindring om sin mor. Hendes kaldenavn blev herefter Caroline, ligesom moderen.

Den nye skole

Vindinge Skole var på flere måder efterhånden blevet for lille. Lærerboligen var trang og utidssvarende og uden sanitære installationer, og der er vist ingen tvivl om, at lærer Thorup har fundet boligen alt andet end standsmæssig. Desuden var børnetallet stigende i skoledistriktet, der også indbefattede Sofienberg/Pilshuse, der var under udvikling som forstad til Nyborg. I 1889 var der 110 undervisningspligtige børn i skolen, og et enkelt klasseværelse og en enkelt lærer var ikke længere tilstrækkeligt til at betjene de mange børn.

Derfor nedsatte Vindinge Sogneråd i 1889 et byggeudvalg, der skulle planlægge opførelsen af en ny skole. Udvalget bestod af sognerådsmedlem og husmand Svend Danielsen fra Vindinge og sognerådsmedlem og gårdejer

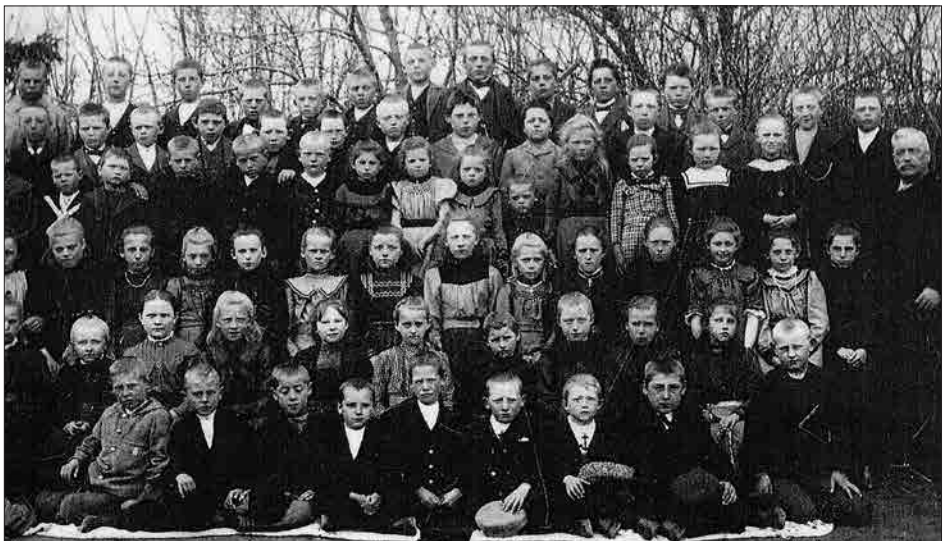

Fig. 3. Skolebillede fra 1899 med lærer Thorup på højre fløj.

Jens Hansen fra Rosilde. Desuden var lensbaron Holck medlem af udvalget. Tømrermester Kristian Kristensen fra Vindinge Mark blev hyret til at udføre tegningerne til den nye skole, og efterfølgende blev det også ham, der blev udpeget til at forestå selve byggeprocessen.

Den nye skole blev indviet den 30. september 1890. Foruden provst Hjort, præsten og præster fra omkringliggende sogne var sognerådet med formanden, lensbaron Holck, og samtlige sognets lærere mødt op for sammen med de 110 elever at fejre begivenheden.

Det var blevet et imponerende byggeri. Skolen blev rejst i to etager plus loftetage, højt placeret på selve kirkebakken med udsigt over landsbyen og Vindinge Å. I stueetagen blev der indrettet to klasseværelser, adskilt af en bred gang med plads til overtøj og træsko. Bag det ene klasseværelse indrettedes en lille bolig på 33 m² til andenlæreren med udgang direkte til kirkegården, mens der på førstesalen blev opført en 180 m² stor bolig til førstelæreren, som også rådede over loftetagen med to værelser og loftrum. Lejligheden bestod af tre stuer en suite plus et kammer, alle med udsigt til vejen og Vindinge Å. Mod kirkegården var der to værelser, spisekammer, køkken og bad, og nedenunder viktualiekælder og vaskehus.

Det hus blev en stor forandring i Thorups liv. Han var nu avanceret til førstelærer og overordnet en andenlærer. Desuden havde han fået en standsmæssig bolig til familien, der på det tidspunkt bestod af ham selv, tre af hans fire børn, en husholderske og en tjenestepige. Men vigtigst var det måske, at han efter 12 år som enkemand nu blev i stand til at gifte sig igen. Den udvalgte var den 38-årige Anna Boronea Sylvestra Borring, der som købmandsdatter var opvokset blandt Nyborgs bedre borgerskab.

De første år, den nye skole var i brug, var skiftende andenlærere ansat et par år ad gangen. Men omkring århundredskiftet flyttede den unge Niels Hansen fra Hvirring ved Århus ind i andenlærerboligen, og han besad stillingen i omkring 15 år. 1912 giftede han sig med Thorups yngste datter, Caroline. De første år boede parret på Dyrehavevej, men 1915 afløste Niels Hansen Thorups bror som førstelærer ved Bovense Skole. Man kan sige, at ringen sluttedes. Thorup var født på Bovense Skole, hvor hans far og farfar havde været skoleholdere. Nu flyttede hans datter ind som førstelærerenes kone, og sluttelig levede Thorup selv sine sidste år hos datteren og svigersønnen i Bovense.

1911 blev Thorup atter enkemand, idet Anna Thorup døde 58 år gammel.

mel. Året efter tog han sin afsked med pension og flyttede i første omgang til Villa Birkehøj ved Nyborg. Men få år efter slog han sig som sagt ned hos datteren og svigersønnen på Bovense Skole, hvor han døde den 22. september 1919. Han blev begravet på Vindinge Kirkegård.

Fra 1912 til 1920 hed skolens lærer Søren Hansen Sørensen. Han kom fra Serridslev ved Brønderslev og var gift med Marian Sørensen. I 1916 fik de sønnen Vagn, som blev født på skolen. Men tilsyneladende findes der ikke mange andre oplysninger om lærer Sørensen og hans otte år i førstelærerlejligheden.

Peder Christensen og Jens Friis

Fra 1920 hed Vindinge Skoles nye førstelærer Peder Christensen. Da han flyttede ind på skolen, var han 32 år gammel og gift med Marie Margrethe Christensen. Sammen havde de en søn og en datter, og endnu en søn blev født på skolen i 1923. Peder Christensen var gårdmandssøn fra Ørslev ved Sorø. Han var læreruddannet fra Skårup Seminarium i 1909 og havde ved ansættelsen i Vindinge været lærer ved forskellige skoler på hjemegnen.

I de første par år efter Peder Christensens ansættelse hed andenlæreren Marius Christensen, men i 1923 blev stillingen overdraget til Jens

Fig. 4. Portræt af Jens Friis.

Friis. Hermed havde skolen fået to unge lærerkræfter, og i mere end 30 år herefter dannede de to skolemænd, Friis og Christensen, parløb omkring undervisning af Vindinge Skoles børn.

Jens Friis var ungarl livet igennem. Han var født juleaften 1897 og opvokset i Hjerndrup ved Haderslev. Han havde meget mod sin vilje været med i Første Verdenskrig på tysk side, idet Hjerndrup før Genforeningen var på tyske hænder. Han var læreruddannet fra Ranum Seminarium i 1922 og kom således som ung nyuddannet lærer til Vindinge Skole, hvor han forblev resten af sit arbejdsliv. Friis talte aldrig om sin tid som tysk soldat, men engang

der var efterårsmanøvre på engene på den anden side åen, og ungerne begejstrede hang ud af vinduerne for at følge med i det brogede skue af soldater, geværer, heste og kanoner, fik de en opsang, som de sidenhen ikke glemte. Krig var ikke underholdning. Krig var forfærdelig og grusom, indprentede læreren dem med dødelig alvor i ansigtet.

Han boede selvfølgelig i den lille andenlærerlejlighed i stueetagen bag den ene skolestue, og da han ingen køkkenadgang havde og formodentlig ikke kunne lave mad, fik han sit varme måltid midt på dagen hos en nabokone.

Begge lærere var også funktionærer ved Vindinge Kirke. Friis var organist, og førstelærer Christensen var

som samtlige hans forgængere kirkesanger. Det betød naturligvis, at hele skolen fik tidligt fri på dage, hvor der var begravelse.

Begge lærere deltog også flittigt i – eller måske rettere sagt ledede – landsbyens fritids- og idrætsliv. Især Christensen var ivrig leder af gymnastikforeningen og efter sigende ikke let at bide skeer med, når der var rift om landsbyens eneste fællessal i forsamlingshuset. Selv om der blev lavet skriftlige aftaler, syntes Christensen ofte, at hans vigtige arrangementer burde gå forud for f.eks. sangforeningens faste øveaften.

Det årelange samarbejde mellem de to skolemænd har affødt mange erindringer og anekdoter fra skolens tidligere elever.

Fig. 5. Lærer Friis og førstelærer Christensen fotograferet med skolens elever i 1925.

Fig. 6. Skolefoto fra 1932. I baggrunden ses den gamle bindingsværksbygning fra 1740 og det lille lokumshus. Vindinge Kirke og gavlen af den nye skole kan anes til venstre i billede.

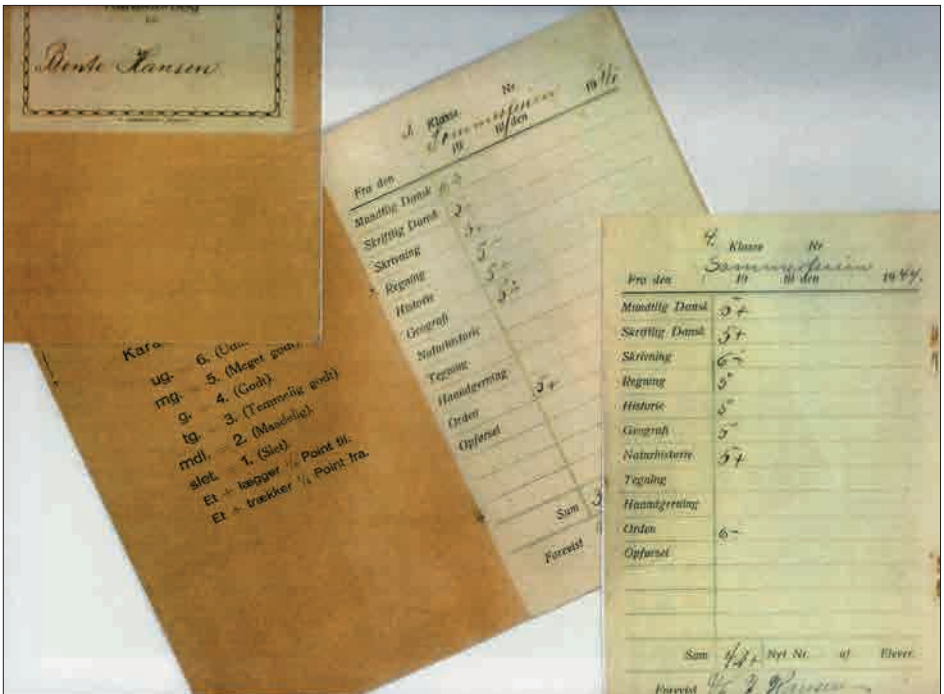

Fig. 7. Et eksempel på en karakterbog fra 1944.

I en erindring fra fyrrerne beskrives det således, at de to lærere havde hvert sit klasseværelse, så det var eleverne, der måtte flytte sig, når der midt på dagen var lærerskift. Førstelærer Christensen startede seancen i sit klasseværelse ved at sige »skifte«, hvorefter alle skolens elever skramlende rejste sig og taktfast råbende »skifte« byttede klasselokaler.

En skoledag begyndte for alle elever i Christensens klasseværelse med morgensang, fadervor og trosbekendelsen. Christensens hovedfag var regning og kristendomskundskab, og sang hørte også til i dette klasseværelse. Så fandt Christensen violinen frem og spillede til efter bedste evne.

Friis' fag var læsning og skrivning, ligesom det var hos Friis, børnene

en gang imellem kunne få lov at se lysbilleder fra fjerne lande eller smalfilm med oplysende indhold.

På boldbanen bag kirke og skole havde drengene en gang om ugen gymnastik og rundbold med lærer Friis som leder, mens pigerne blev undervist af en udefra kommende lærerinde i håndarbejde.

Børnene gik stadig kun i skole hver anden dag helt frem til 1958, hvor dette blev ændret med den nye skolelov, og efter syv år kom de fleste ud at tjene på gårdene eller kom i lære. Kun et fåtal fortsatte inde på Realskolen i Nyborg.

De to lærere var efter sigende ganske afholdte og respekterede af eleverne, og fysisk afstraffelse var ikke almindelig. Christensen kunne dog

Fig. 8. Skolebygningen fra 1890.

godt miste tålmodigheden over især de store drenges unoder. Det kunne resultere i, at læreren bukkede eleven sammen, fastholdt den formasteliges hoved mellem sine knæ og med pegepinden uddelte svirpende rap mod syndereens bagdel. Det gik dog galt en enkelt gang, da den på det tidspunkt efterhånden aldrende lærer på denne måde mellem benene fastholdt en stor kleppert af en dreng. Drengen havde ikke til sinds at lade sig afstraffe og rejste sig simpelthen op i sin fulde højde, hvorefter Christensen efter sigende fik en flyvetur op over hækken og ned på skrænten mod vejen.

Den gamle skolebygning fra 1740 lå stadig på skolens grund, men blev kun brugt til brænde og kul. Det gamle klasseværelse i bygningen stod

tomt, og her havde eleverne lov til i tilfælde af dårligt vejr at lege i frikvartererne. Det hændte dog indimellem, at legen var så støjende, at børnene overhørte skoleklokken. Det resulterede som regel i, at lærer Christensen stillede sig i døråbningen for at uddele et rap med pegepinden til hver enkelt elev, der passerede på vej tilbage til time. Andre beretninger siger dog, at det kun var de større drenge, der fik Christensens kæp at føle, mens lærer Friis i nogle tilfælde kunne trække drengene i de små hår ved ørerne. Men som sagt melder tidligere elevers beretninger om en skole, der ganske vist var præget af disciplin, men ikke af meget fysisk vold, som det jo ellers var almindeligt i mange skoler på den tid. På flere af de årlige skolebilleder, hvor

Fig. 9. Annekset.

hele skolen er fotograferet foran bygningen eller kirkegården, ses lærer Christensen da også siddende med et af de mindste børn på skødet.

Lærer Christensen havde en stor køkkenhave og mange frugttræer, og adskillige skolebørn har gennem årene deltaget i havearbejde og frugtplukning – endda i skoletiden. Også en gris var en del af selvforsyningen hos førstelæreren, og det hændte, at de store drenge kort før en truende regnetime lukkede dyret ud af indhegningen, hvorefter de med uskyldige miner skyndte sig at tilkalde Christensen. Og så gik jagten på grisen over kirkegården og langs åens skrænter, til dyret var fanget. Drengene havde fået rørt sig, og regnetimen var lykkeligt overstået.

Som sagt boede lærer Friis gennem hele sit arbejdsliv i den lille lejlighed i stueetagen. Han var naturinteresse- ret og sås efter skoletid tit ved å og eng, især i Nyhave, hvor han botaniserede og indsamlede planter. Det var således i hans timer, at eleverne fik indblik i Danmarks flora på et måske noget højere niveau, end det var sædvanligt i datidens undervisning.

Som privatmand var Friis vellidt i sognet, og han havde i fritiden sin gang i mange af landsbyens huse og gårde. Fra nogle efterladte breve stilet til en kammerat på Island ved vi, at han fulgte opmærksomt med i det

sociale liv og begivenhederne i Vindinge. Sine ferier tilbragte han hos sine forældre og senere sine to søstre og en bror i Hjerndrup. Som pensioneret lærer tilbragte han da også sine sidste år i hjembyen, hvor han døde i 1965. Lærer Christensen blev enke- mand i 1955, og kort tid efter gik han på pension. Han flyttede til en villa mellem Vindinge og Pilshuse og døde den 8. marts 1957.

Poul Vejbæk. Skolen ombygges og den nye skole opføres

Førstelærerstillingen efter Peder Christensen blev overtaget af lærer Poul Vejbæk, der i 1953 flyttede ind på skolen med sin familie, som bestod af Karen Margrethe Vejbæk samt parrets fire børn, hvoraf de to sidste var små tvillingepiger.

Allerede tilbage i slutningen af 1930'erne skete der fysiske forandringer på Vindinge Skole, idet den gamle skolebygning fra 1740 blev revet ned, og i stedet opførtes et mindre anneks på skolens grund. Bygningen skulle tjene til offentlig badeanstalt samt bad for eleverne efter gymnastik i forsamlingshuset eller spil på boldbanen bag kirken. Huset blev indrettet med en herre- og en dameafdeling samt en garage til førstelæreren bil i midten af bygningen. Samtidig blev der i anneksset plads til drenge- og pigetoi- letter med træk og slip til afløsning

for den gamle stråttækte lokumsbygning, hvor man efter sigende kunne sidde to ad gangen, idet brættet var udstyret med to huller og to spande i samme rum.

Omkring midten af halvtredserne stod det imidlertid klart, at skolen igen var ved at blive for lille i forhold til det stigende elevantal i sognet. Kogsbølle Skole var blevet nedlagt, og børnene fra Bynkel, Sulkendrup og Kogsbølle skulle nu også gå i Vindinge Skole. Desuden var der en ny skolelov på vej, der ville ligestille undervisning i byerne og på landet og dermed afskaffe ordningen med skolegang hver anden dag. Alt dette medførte en større ombygning af Vindinge Skole. På første sal inddroges de to store værelser mod kirkegården, en lang gennemgående gang i lejligheden blev sløjfet, og lejlighedens spisekammer blev nedlagt for at give plads til en snoet trappe mellem stueetagen og førstesalen. I de forhenværende to værelser på første sal mod kirkegården blev der nu indrettet et tredje klasseværelse. Lærer Friis' lejlighed i stueetagen måtte afgive plads til trappen, der forbandt stueetagen med det øverste klasselokale, og resten af andenlærerens lejlighed blev indrettet til bibliotek.

Efter denne forandring flyttede Friis til Lamdrup, hvor han indlogerede sig hos en ældre kone, Laura, som han kendte.

Samtidig med den store ombygning blev badeanstalten og garagen i annekset nedlagt, og der blev her indrettet to mindre klasseværelser, således at skolen nu rådede over fem undervisningslokaler, og dermed var der skabt plads til, at børnene kunne gå i skole seks hverdage. Samtidig blev der mulighed for at opfylde den kommende skolelov af 1958, der påbød en del flere specialfag.

Lærerboligen måtte dog trods ombygningen stadig siges at være standsmæssig med sine tre stuer og et værelse en suite med udsigt over vej, å og enge samt køkken, badeværelse og to værelser på loftet. Derudover var der nu blevet installeret centralvarme, og det var en stor lettelse for den unge lærerkone ikke længere at skulle fyre op i fem kakkellovne hver morgen.

Ombygningen viste sig imidlertid ikke at være tidssvarende. Med den endelige implementering af den nye skolelov viste det sig nødvendigt at nedlægge sognenes landsbyskoler og bygge moderne centralskoler til afløsning. Og selv om Vindinge Skole var stor og nyrenoveret og langt fra den stråttækte landsbyskole, den var engang, var den alligevel utidssvarende i forhold til nye krav om faglokaler til skolekøkken, fysik, sløjde, gymnastik, håndarbejde og meget andet, som et niårigt eksamensfrit skoleforløb nu krævede.

I sogn og sogneråd blev det ivrigt diskuteret, om man skulle tilkøbe vejmandens store have, som var nabogrund til skolen, og udbygge der, eller om man skulle tilgodese de mange elever fra Pilshuse og bygge midt imellem det nye kvarter, der var opstået der, og Vindinge landsby. En anden mulighed var at tænke på eleverne fra den anden ende af sognet, og det blev det sidste, der vejede tungest. Den nye skole blev derfor opført på en mark mellem Rosilde og Bynkel.

Den nye skole blev indviet i 1963. Poul Vejbæk avancerede fra førstelærer til skoleinspektør med adskillige lærere under sig, og familien kunne flytte ind i den nyopførte moderne inspektørbolig. Poul Vejbæk forblev inspektør, indtil han i 1981 måtte

træde tilbage på grund af sygdom. Hans afløser blev Peter Jordhøj, som gennem de sidste 11 måneder havde været konstitueret skoleinspektør under Vejbæks sygdomsforløb. Det var en stor skole, Peter Jordhøj overtog. Indbyggertallet i Pilshuse var vokset betragteligt, og skolen rummede på daværende tidspunkt nu to klasser på næsten alle klassetrin.

Kjolefabrik

Med opførelsen af den nye skole blev den gamle skole sat til salg, og det blev mine svigerforældre, fabrikant Arne Jensen og hans hustru Dot, der i 1963 købte det store bygningskompleks på Bøjdenvej i Vindinge. Dot stammede oprindeligt fra Silkeborg, hvor hun blev butiksuddannet, og

Fig. 10. Den nyeste skole i Vindinge.

efter et kort ophold på Ærø flyttede hun under krigen til Nyborg, hvor hun blev ansat i Varehus Wilde. Her mødte hun Arne, der var afdelingschef i herreekviperingen og oprindeligt kom fra Kongerslev i Himmerland. De blev gift i 1947.

Arne Jensen havde ved siden af sin ansættelse i Varehus Wildes herreafdeling gennem nogle år fabrikeret pigekjoler til engrossalg. Produktionen var startet i parrets lille lejlighed i Sprotoften, hvor Dot Jensen syede pigekjoler samtidig med, at hun passede husførelse og parrets efterhånden fem børn. Omkring 1960 startede de en lille konfektionsfabrik i Havnegade 30 i Nyborg, da pladsen i lejligheden blev for trang. Men i december 1963 tog de så springet og købte Vindinge Gamle Skole, og ved årsskiftet 1964 kunne familien rykke ind i den forhenværende førstelærerlejlighed på første sal, mens de to store klasseværelser i stueetagen blev indrettet til systue og tilskæreri, og det lille bibliotek mod kirkegården blev kontor. I annekset blev der plads til endnu en systue og et pakkeri.

Kjolemodellerne tegnede parret i fællesskab til forårs- og efterårskollektion, og designet kom til at hedde »Vindingekjolen«. Dot stod for ledelsen af systue og tilskæreri, og på et tidspunkt var der 35 ansatte damer inklusive diverse hjemmesyeresker. Arne Jensen sørgede for den

administrative del af produktionen med regnskab, lønninger og kontakt til butikker i hele landet. I en årrække var flere større varehuse kunder hos Vindingekjolen, og på et tidspunkt blev Dots bror ansat som rejsende repræsentant for virksomheden. Produktionen fulgte en fast rutine. Kjolerne blev skåret om mandagen, syet tirsdag til torsdag, og pakket og bragt til »Else Post« på Vindinge Postkontor over for Vindinge Forsamlingshus om fredagen. På den måde kunne varerne være ude hos kunderne om lørdagen.

I begyndelsen af halvfjerdserne ændrede moden sig imidlertid. Piger gik i langt mindre grad i kjoler, og desuden kunne konfektion nu produceres meget billigere i Portugal og i Østeuropa på grund af de meget lavere lønninger. Så efter næsten ti års produktion i Vindinge lukkede fabrikken i 1972. Annekset blev lejet ud til beboelse, og Arne Jensen blev leder af Nyborg Arbejdsformidling. Dot fortsatte med at sælge metervarer, besætningsartikler og målkonfektion i resten af de tidligere produktionslokaler. Desuden syede hun også mod bestilling konfirmations- og brudekjoler. Hun fortsatte salget frem til først i 90'erne, hvor hun gik på pension.

Bed and Breakfast

I 2003 købte min mand og jeg Vindinge Gamle Skole af mine sviger-

forældre. Dot og Arne flyttede ind i seniorbofællesskabet Vindingetoften, og vi rykkede selv ind i den gamle førstelærerlejlighed, hvor vi stadig bor. Vores plan var at indrette og drive Bed and Breakfast fra adressen. Stueetagens to store lokaler og kontoret blev nu ombygget til seks værelser, tre badeværelser, spiseplads og køkken. Det forhenværende klasseværelse på førstesalen havde i kjolefabrikkens tid været anvendt som frokoststue for personalet og som familien Jensens private festlokale. Det indrettede vi nu som spisesal til morgenmadsservering for vore gæster. Annekset blev bevaret som det var med to meget store værelser, da det var oplagt at bruge som to familierum med fælles køkken og bad.

Bed and Breakfast-konceptet var en god ide, og der fulgte nu en række spændende år med et mylder af danske og udenlandske gæster.

Siden 2014 har hele Bed and Breakfast-afdelingen været lejet ud til Nyborg Kommune, som anvender det til midlertidige boliger for flygtninge, og en ny og spændende æra i den gamle skoles historie og vores liv har taget form. I stueetagen bor der i skrivende stund fire mænd, der afventer familiesammenføring, og i annekset er der en børnefamilie, der venter på permanent bolig. Alle beboere har fået asyl og er i gang med uddannelse og integration.

Fra første færd har landsbyens beboere taget godt imod indflytterne. Der

Fig. 11. Lektiecafé for syriske og kurdiske flygtninge i den gamle skolestue på første sal. Kvinden i midten af billedet er Dot Jensen, som sammen med sin mand tidligere drev konfektionsfabrik i skolens lokaler.

er dannet en stor venskabsgruppe omkring skolens nye beboere, og i den forhenværende klasselokale/spisesal på førstesalen drives der lektiecafe som støtte til beboernes danskundervisning. Der holdes året igennem adskillige fester og sociale sammenkomster med servering af både dansk og mere eksotisk mad, og om sommeren er den store have fuld af liv igen.

Den gamle skole er dog stadig en del af Vindinge Sogns historie. På gavl-

muren kan man endnu i dag finde rigtig mange navnetræk med årstal, som skolens elever gennem årene har indridset i murværket. Og i husets gamle forhal findes et galleri af fotografier fra skolens fortid fra 1899 og frem til 1963. Billederne blev fremskaffet til låns og kopiering fra skolens tidligere elever, dengang vi indrettede Bed and Breakfast i 2003, og man er velkommen til at komme forbi og se, om man kan finde billeder af sig selv, sine forældre, bedste-forældre eller endda oldeforældre.

Kilder:

Statens Arkivers Arkivalier online, Nyborg Lokalhistoriske Arkiv, Vindinge Gl. Skoles eget arkiv og billedarkiv, Det danske Ordenskapitel. Desuden skriftet »Svend og Vindinge Skole«, forfattet af Otto Hansen, Hadsten, som var elev på skolen fra 1945. Men ikke mindst de utallige tidligere elever, der har været forbi og fortalt historier og anekdoter om livet i den gamle landsbyskole.